

Mulder Jan Pot en De Hoop 2.0

Tekst: Johan van Dijk

Zodra je het station van Kropswolde bent gepasseerd is hij daar ineens: korenmolen De Hoop. Misschien wel beter bekend als 'Molen Mulder Pot'. Molenaar Jan Pot zou uren kunnen vertellen over de unieke geschiedenis van zijn molen en het landschap waarin die gelegen is. Maar daarvoor zijn we er niet: het gaat om de nieuwe wieken van z'n molen. Die deden in de molenwereld de nodige wenkbrauwen fronsen, maar je kunt er niet omheen dat een uniek en zeer doordacht wieksysteem op de molenroeden is aangebracht. Tijd voor een gesprek met een gedreven en eigentijdse beroepsmolenaar!

De Hoop

Het begon vermoedelijk op deze plek al in de middeleeuwen met een standermolen, behorende bij het even verderop gelegen klooster. "Hier begint eigenlijk het veengebied" vertelt 'mulder' Jan Pot. Geboren als molenaarszoon in Nieuwe Pekela, juist aan de andere kant van datzelfde veengebied, kan hij enthousiast vertellen over het gebied waar hij al jarenlang werkt en leeft. Vanaf 1787 stond er een grondzeiler-korenmolen op de plek van de huidige molen. Nadat deze in 1921 was afgebrand maalde molenaar Schutte eerst mechanisch verder. Als echte windmulder besloot hij in 1923 toch tot herbouw van de molen. Oliemolen De Hoop (1860) uit Vierverlaten (Hoogkerk) kreeg hier een tweede leven en nam z'n naam mee. Dat gold overigens niet voor de onderbouw van de oliemolen, de nieuwe korenmolen werd weer als grondzeiler opgebouwd. Na langdurig verval werd de molen eind jaren zeventig aangekocht door de familie Pot en geheel als productiemolen gerestaureerd. De veevoedertak van het bedrijf bleef in Nieuwe Pekela, alwaar Henk Pot, de broer van Jan, nog altijd met De Zwaluw maalt. In 1990 nam Jan het bedrijf

in Kropswolde van zijn vader over en gaandeweg heeft hij molen en bedrijf uitgebreid tot de huidige onderneming: een molen die is ingericht voor het vervaardigen van een zeer breed assortiment aan meelproducten.

Zelfzwichting

Op de oude locatie in Vierverlaten was De Hoop, zoals vele Groninger molens, al voorzien van zelfzwichting. Dit systeem verhuisde mee naar Kropswolde en werd bij de grote restauratie door de familie Pot gehandhaafd en bovendien uitgebreid met fokwieken naar het systeem van Ir. Fauël. De interesse van Jan Pot in techniek kwam goed van pas bij het vervangen van de fokwieken: deze werden bij een latere opknopbeurt vervangen door exemplaren die breder waren uitgevoerd en daarmee meer trekkracht konden leveren voor het maalbedrijf. Ondertussen werden er ook allerlei andere werkzaamheden, veelal in eigen beheer door Pot, uitgevoerd. Zo heeft hij eigenhandig in zo'n vier jaar tijd het veen onder de molen weggegraven waardoor een kelder met werkruimte ontstaan is. "Ik had toen zeker geen

sportschool nodig, elke week ging ik onder de molen een paar uur veen scheppen, de takken kon je soms nog herkennen” grapt de molenaar. Daarnaast werd een winkel naast de molen gebouwd en werd op een industrieterrein even verderop een pand in gebruik genomen waar alle meelproducten worden verpakt en waar bovendien een laboratorium is waar zowel het bedrijf van Pot zelf als andere ambachtelijke korenmolenaars hun graan- en meelproducten kunnen laten onderzoeken. Ondertussen bleef het bij Jan Pot kriebelen om verder aan het ontwikkelen te gaan met het wieksysteem. Zijn streven was om het beste van diverse wieksystemen te combineren.

Een combiwiek dankzij moderne techniek

Het oude wiekenkruis met de zelfzwichting en fokwieken, alsook de stalen roeden van de molen, raakten aan het eind van hun levensduur. Nadat Anne Wieringa een bestek had geschreven voor het aanbrengen van een nieuw wiekenkruis ging Jan Pot zijn plannen uiteindelijk verder ontwikkelen met molenmaker Vaags uit Aalten. De moderne techniek bood daarbij uitkomst: diverse computermodellen werden gemaakt om te kijken hoe een combinatie van wieksystemen zou gaan werken. Vooral in de periode van de eerste lockdown hebben Jan Pot en Martijn Vaags urenlang geappt, gemaïld en gebeld om tot een zo efficiënt mogelijk systeem te komen. Het resultaat mag er zijn: wieken waarbij het zogenaamde voorhek is uitgevoerd als een aangepaste Busselneus over de onderste paar meter, het gedeelte daarboven als fokwiek. “Ik wilde graag de snelheid van de Busselneus en de trekkracht van een fokwiek combineren, daarom hebben we voorlopig voor dit systeem maar de naam combiwiek bedacht” laat Pot hierover weten. En het zogenaamde achterhek? Dat werd niet weer vervangen door de traditionele zelfzwichting, maar door twee grote kleppen in de stijl van het systeem van de Zeeuwse molenmaker Van Riet. Het probleem in verband met de aerodynamica bleek echter de manier van draaien van dergelijke kleppen. Er is er voor gekozen om ze andersom te laten scharnieren dan bij de

systemen van Van Riet en het daar veel op lijkende Ten Have-systeem. Daarnaast zijn halverwege de roede contragewichten aangebracht en is de spin op de askop, die moet zorgen voor het openen en sluiten van de kleppen, verstevigd om alle kracht goed aan te kunnen. Het verhaal is voor de leek wellicht wat aan de technische kant, maar zodra je de molen in het filmpje dat bij dit artikel hoort ziet draaien, wordt een en ander een stuk duidelijker.

De Hoop 2.0

Het nieuwe wieksysteem is afgelopen voorjaar aangebracht en werkt erg goed. Het zorgt voor de aandrijving van een koppel maalstenen in de molen en daarnaast van een grote generator die op zijn beurt de windkracht omzet in stroom voor andere maalwerktuigen. Na de restauratie van het wiekenkruis is de molen na ruim een jaar mechanisch te hebben gemalen, weer volop op de wind in bedrijf. Een klein maar niet onbelangrijk deel van de restauratie is nog niet voltooid: het opknappen van de baard onder de molenkap. “Er moet maar de De Hoop 2.0 op komen te staan” lacht Jan Pot. Het is inmiddels het zoveelste ‘nieuwe leven’ van de oude korenmolen, dus wat dat betreft heeft Mulder Pot zeker gelijk. Door sommigen wordt het nieuwe systeem met argusogen bekeken, maar is het niet zo dat de molens zich door de eeuwen heen steeds verder zijn gaan ontwikkelen? Van zelfzwichting moesten de Groninger molenaars tot het einde van de negentiende eeuw ook weinig hebben, maar het mag duidelijk zijn wat al vele jaren de naam van het Groninger molenblad is! Rijd, fiets of wandel eens over de Woldweg en het aangrenzende natuurgebied rond Kropswolde en aanschouw de stoere werkende ‘Molen Mulder Pot’ en oordeel dan zelf zou mijn aanbeveling zijn.

Van de molen en zijn nieuwe wieksysteem is een filmpje gemaakt:

<https://youtu.be/FuaWELcrJLY>